

بازخوانی وقف نامه مرحوم رضا قلی خان در کران سیرجان^۱

چکیده

آشوداد در گویش ایران باستان^۲ و وقف در تاریخ ایران اسلامی نام یکی از سنت های قدیمی ایرانیان است، سنت حسنه ای که مسلمانان تحت عنوان صدقه جاریه، خیر، برّ موقوفات زیادی در سرتاسر جهان اسلام به یادگار گذاشته اند.

وقف نامه پیش رو وقف نامه چندین مزرعه در کران سیرجان کرمان است که از طرف مرتضی قلی فرزند رضا خان در سال ۱۲۴۵ هجری قمری جهت مصارف اولادی و عزاداری سید الشهداء وقف شده است

کلید واژه

وقف نامه، سیرجان کرمان، موزه آستان، ایل کرانی، مرتضی قلی خان کرانی.

مقدمه

وقف نامه پیش رو به ابعاد $۱۳۲ \times ۴۵/۵$ به خط نسخ در ۶۵ سطر بر روی پارچه چلوار وقف نامه چندین مزرعه در اراضی شهر سیرجان کرمان است که در سال ۱۳۸۶ خورشیدی توسط آقای حسین فقیه میرزایی از اهالی سیرجان و معاون تولیت آستانه حضرت آیت الله مسعودی دامت عزه به منظور حفظ و نگهداری به موزه آستان اهداء شده است، موزه آستان نیز بعد از تذهیب و تذهیب (ترنج مذهب و نقوش اسلیمی) توسط هنرمند مشهور مسعود هنرکار آن را به شماره ۴۲۲/۲۰۰۲ در موزه آستان به نمایش گذاشته است.

واقف آن مرحوم مرتضی قلی فرزند محمد رضا خان از خوانین منطقه شهرستان سیرجان در سال ۱۲۴۵ ق. همزمان با حکومت فتحعلی شاه قاجار به منظور حفظ اموال از گزند حکام ستم گر یا به قول نویسنده وقف نامه اربابان ظالم و عدوان و اصحاب جور و طغیان علی الخصوص عمال دیوان و وراثت زیاده خواه وقف مصارف اولادی و سفره مراسم عزاداری حضرت سید الشهداء امام حسین (ع)، حضرت امام رضا (ع)، مبرات و خیرات صوم و صلاة و تلاوت قران مجید و اطعام و افطار در ایام متبرکه ماه رمضان، رجب و شعبان شده است.

وقف نامه مقدمه طولانی دارد و در ادبیات آن مثل ادبیات دوره صفوی و افشاری از عبارت پردازی های فراوان، واژگان عربی، عبارت های قرآنی و حدیثی و القاب پر طمطراق استفاده شده است، برای محکم کاری و حفاظت موقوفه از آسیب های رایج مانند دست درازی حکام محلی، دخالت وراثت در کار متولی و سوء استفاده اجاره داران به صورت مجزاء به حد و حدود یک یک مزارع، به جریان تعیین متولی ها و در صورت بروز مشکل به نقش علمای دارالامان کرمان و جاری شدن صیغه وقف نامه اشاره و در پایان به شیوه تمام وقف نامه ها با استناد به آیات قرآنی به سوء استفاده کنندگان احتمالی لعن شده است^۳

البته وقف نامه دیگری به غیر از وقف نامه پیش رو در سایت فرهنگی تاریخی کران وجود دارد که با توجه به سال تهیه آن یعنی ۱۲۶۹ هجری ممکن است به عنوان رونوشت یا تاکید بر وقف توسط متولیان یا وراثت تهیه شده باشد. عمل رایجی که به دلیل فقدان دستگاه کپی و غیره در آن روزگاران رایج بود.

جغرافیای کران

کران به معنای جانب، طرف یا ساحل، نام یکی از روستاهای دشت کران در ۴۲ کیلومتری شمال شرقی شهرستان سیرجان استان کرمان است.

این روستا از طرف شمال به روستای سروستان از جنوب به ده سراج از شرق به اسلام آباد و از غرب به روستای محمدیه زید آباد محدود است.

این منطقه به علت آب و هوای گرم نزدیکی به دشت لوت میانگین بارندگی بسیار کمی دارد با این حال گاهی به علت برخورد توده های بارانزای غربی با هوای مرطوب اقیانوس هند از نعمت باران و حتی برف برخوردار می گردد.

محصولات این منطقه خشکبار، غلات به ویژه گردو، بادام، انار، پسته، توت، زعفران و غیره است و گردوی آن به خاطر شرایط جوی جزو مرغوب ترین گردو ها به شمار می آید.

استان کرمان یکی از مناطق تاریخی کشور به شمار می آید و در این میان سیرجان و کران با وجود آثاری چون مسجد قطبی، کاروانسرای آقا ابراهیم، بازار آقا ابراهیم، حمام سلیمان زاده و خانه ها و معابر قدیمی کران از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد.^۴

به نوشته کتاب تاریخ العجم ساکنین روستای کران از ایل کرانی یا کرائی هستند که در زمان صفویه به اختیار یا به اجبار به سرکردگی اشخاصی چون حاج درگاه و پسرش حاج نعمت از منطقه لرستان به سیرجان و سپس به دشت کران مهاجرت کرده اند.

علاوه بر این ایل عده ای از شاهزادگان صفوی یعنی فرزندان سلطان محمد میرزا یا اکبر میرزا فرزند شاه عباس دوم

صفوی بعد از مرگ پدر بخاطر دستگیری، شکنجه و مرگ توسط عوامل شاه سلیمان صفوی به همراه مادر و دایی

شیخ حسینعلی با مقداری جواهرات و با تشریفات خاص به نیت سکونت در کوشک نصرت از راه یزد به طرف این

منطقه حرکت کردند.^۵

آنها در بین راه منطقه کران را برای زندگی و سرمایه گذاری مناسب دیده و با اموال کلان خود چندین قنات، آبادی و قلعه احداث کردند.

فرزندان و نوادگان آنها نیز به خاطر موقعیت سیاسی و مالی از زندگی مرفه‌ای بر خوردار بودند بعضی از آنها مانند محمد خان در قالب حمایت از زندیه در این دوره به مناصب بالای سیاسی و نظامی رسید، حتی یکی از آنها در نزاع بین آقا محمد خان و لطفعلی خان زند به عنوان حامی زندیه شرکت کرد و جان خود را در این راه از دست داد.^۶

یکی دیگر از نوادگان به نام مرتضی‌قلی‌خان تحت تاثیر شرایط سیاسی کشور به ویژه مناقشات جانشینی کریم‌خان زند و آقا محمدخان قاجارو بیشتر به منظور حفظ کیان طایفه تحت یک لوای خاندانی به نام وقف اولادی آبادی‌های خود به نام‌های قاضی، کورگاه، جرمجرد، اورغون، خوردان، شمس آباد، اسفند را وقف مصارف اولادی و هزینه برگزاری مراسم عزاداری بخصوص تعذیه خوانی حضرت امام حسین (ع) کرد..

نقل شده است متولی‌های این موقوفه، وقف‌نامه را تا سال ۱۳۲۶ شمسی اجراء می‌کردند و محصولات تولیدی و زراعی را در اول مهر ماه هر سال در حسینیه روستا بین چند صد نواده با نام های خانوادگی ستوده نیا، کرانی نژاد، ستوده نژاد، نعمت الهی پور، حسن زاده، کریم زاده، سلیم پور، فارسی نژاد، حدیدی، سادات کرانی، حسینی، موسوی و غیره تقسیم می‌گردید.^۷

حتی اختصاص هزینه برگزاری تعذیه خوانی از درآمد این موقوفه در ۲۰۰ سال اخیر باعث شده مردم کران یکی از با شکوه ترین تعذیه خوانی کرمانی را برگزار نمایند، به طوری که به همین مناسبت هر ساله از سر تاسر کرمان برای تماشای آن به آنجا مسافرت می‌نمایند

بازخوانی متن وقف نامه

بسم الله الرحمن الرحيم

سبحان من هو عادل حاکم مُنعال و تقدس مَلکه و مَلکه من الحوادث و الزمان و تنزه سُرّادق عظمته و جلاله من التغيّر و الانتقال ، ملک السموات و الارض یورثها من یشاء من عباده بالافضال^۸ ، ثم الصلوة والسلام علی سلطان الانبياء و سيد الاصفیاء محمد المصطفی صلوات الله و سلامه علیه و علی الولاد و زریته اصحاب من الملك متعال سید سیما سید الاولیاء علی المرتضی و باقی الائمة الهدی الذین عرجوا معارج الفضل و الکمال .

ای نامه دلگشای تو عنوان کارها خاک در تو آب رخ اعتبارها

لطفت برات روزی مردم نوشته است باخط سبز بر ورق کشت زارها

فراید طریقه حمد و سپاس و ظرایف مزیده بی قیاس، نثار محفل قدس واقف الاسرار است که شهرستان عوالم جبروت را بلامساعده گیری مالک بدهکده عالم ناسوت را، بید قدرت کامله قاهره، بلامعینی متصرف و مستهلک، و اساس ملک و ملکوت را از صنع بدیع بید قدرت در آفاق و انفس به جواهر زواهر حمت بالغه مکمل و محلی، و به زیور صنع آراسته و بلامعاون و معین ثور در زرعتگاه قدرتش گاوی است کاری که از مجره طوق اطاعت و انقیاء در گردن نهاده رب الاربابی است. جلّ ملکه که مزرع سبز سپهر از پیدای ناپیدای قدرت کامله گوشه اش گوشه‌ای است؛ و خرمن ماه و مهر از صحرای زهرای صنعت شامله اش خوشه‌ای انقلاب صیفی و شتوی دلیل یکتای او بر اختلاف خریفی و ربیعی کواه بی‌همتای اوست، مالک الملکی که ملک قدیمش منزله از اشتراک سهیم و فیض عمیش مبرا از احتیاج بزعم است، مر او را رسد کبریا و منی که ملکش قدیم است و ذاتش غنی، یگانه‌ای که صفای سبز زار دفتریست از معرفت بی‌نیازی او اوراق اشجار کتابهاست شاهد بی‌انبازی او، بلکه هر گیاهی که از زمین می‌روید، وحده لاشریک له کوید فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء و الیه ترجعون،^۹ و دودی که دهقان خرد از محصد بیان کروبیان بداس بنان درویده و ثنائی که سخن چین ناطقه از بستان قدسیان چیده باشد، نثار مرقد مطهر و نیاز مدفن معطر ثمر پیش رس حدیقه، نتیجه صغرا و کبرا، مبداء و معاد، اعقاب عالمتاب، اوج هدایت و آب حیات، عین لطف و عنایت، طرازنده اورنگ؛ و آهنگ مارسلناک الا رحمة العالمین سراینده کنت نبیاً آدم الماء و الطین،^{۱۰} نو باوه باغ اولین صلب، لشگرکش آخرین طلب، صدف آفتاب مسند، تاج سر انبیاء محمد (ص) که مقصد اصلی از احداث مزرعه عالم امکان حصول حاصل ذات پاک او علت غایی از بقای معموره جهان نموّ دانه یکتای گوهر تابناک اوست علیه و علی البر الصلوات انماها و من التسلیمات ادکاهها .

یا سید الانام، درود جناب تو ورد زبان ماست، مه و سال و صبح و شام نزدیک تو چه تحفه فرستیم. ما ز دور بردست ما همین صلوات است و السلام (صلوات صلوات) نامیات و تحاف تحیات سامیات شایسته مشاهده مقدسه و بایسته مضاجع منوره ال اطهار و عترت ابرار آن نور بزرگان، هداه طرق نجاه دنیا و عقبی و مقاصد وارد صدق موارد قل لا اسئلكم علیه اجراً الا المودة فی القربی^{۱۱} که فتح آباد دین متینش به برکت ایباری ایشان منصور و معمور و آبادان و گلزار همیشه بهار شرع مبینش، به یمن باغبانی خدامشان مخضر و ریان خصوصاً درة التاج الکیل خلافت و وصایت و سراج و هاج سبیل هدایت و ولایت مخاطب به، یوفون بالنذر آفتاب. انما ولیکم الله اعطاء کننده خاتم بمسکین فی اللصلوة ابتغاء لمرضاة الله طراوت بخش کریم آباد ریاض رشد و رشاد مصداق صداقت وفاق علی لکل قوم هاد صاحب منصب انسب طغرای غرای انما یرید الله رافع لوای . والای من کنت مولاه فهدا علی مولاه

سر دفتر دین علی عالی شاهنشاه ملک لایزالی

این خانه هفت سقف کرده بر حضرت اوست وقف کرده

که تولیت کوشک مهر سفیدآباد، جنان جاویدان باولیای حضرت بارفعتش مفوض و منوط و متصدی‌گری زراعتگاه حسین آباد دین و ایمان بتوالی جناب مقدسش محول و مربوط است، صلوات الله و علیهم اجمعین ما اظلت الخضراء علی العبراء و اخضرت العبراء بالخضراء.^{۱۲} اما بعد فقد قال الله تعالی و ماتقدموا لنفسکم من خیر تجدوه عندالله هو خیر و

اعظم اجراً^{۱۳} از فروغ اشعه، این نیر قدسی اساس و از ضیاء شعشعه این کوکب صدق اقتباس وافقان موافق توفیق و عارفان معارف تحقیق را این معنی واضح و روشن بلکه مدلل و مبرهن است که موسم حصاد مزرع اعمال و هنگام وداع مال و منال، که هر کسی بر سر کشته خود و حاصل کرده خود می‌رود و بر خود داری و ثمر فووزو رستگاری حلاوت بخش کام مرامر نیکنامی سعادت فرجامی خواهد بود، که تخم نیکوکاری در سرزمین زندگانی دنیا که مزرعه آخرتست فشانده و نهال پرهیزکاری بر لب آب حیاة خویش نشانده باشد از این جاست که بزرگان خورده بین و صاحبان معرفت و یقین همگی حاصل عمر کرانمایه را در تحصیل این مطالب اعلی صرف و تمامی همّت بلند پایه را بر تکمیل این خصلت علیا وقف می نمایند، آینه این مقال صدق اشمال چهره نامی جمال احوال فرخنده فال و مرات این کلمات، خیریت دلالات، عکس بر رخسار اطوار خجسته آثار بندگان عالیشان معلی مکان الرفیع القدر ولا امتنان، خلاصه الاعاظم و الاعیان نتیجه الخوانین الرفیع الشان ذی الاوصاف الجلی آقا مرتضی‌قلی خلف سعادت مند و دوحه برومند عالیجاه خلد آرامگاه مرحمت و غفران الکتناه ، الفائز عندالله فی غرف الجنان محمد رضا خان گردید و در حالتی که فرمانفرمای خرد در مملکت وجود بر سرهر فرماندهی مقتدر و ممکن و شمع شعور در فانوس خیال بدن مشتعل و روشن و دست اختیار و ید اقتدار در جمع تصرفات شرعیّه چیره و قوی و از مجموع وجوه اکراه و اجبار بری و عری بود ، تقربوا الی الله تعالی و طلباً لمرضاة و ابتغاء له وجه الله سبحانه و تاسیاً به موالیه حاضر محضر شرع شریف و محصل منیف عالی گردید و وقف صحیح شرعی و حبس صریح ملی نمود بر اولاد امجاد و سلاله احفاد ذکور و ذکور اولاد ذکور خود ما توالدوا و تناسلوا نسلأ بعد نسل و بطناً بعد بطن از موجودین حاضرین و سیوجدین محلّقین دون الاناث همگی و تمامی مواضعات مفصله و رقبات مشخصه معینه که بلامنازع شرعی در ید تملکشان ثابت و محکم و بلامعارض ملی در تحت تصرفشان مستقر و مستحکم بود کلّهن واقفات در قرای سیرجان من توابع دارلامان که لغایت شهره و کثره اشیوع فی محل الوقوع غنی الحد والتعریف و مستغنی الرسم و التوصیف زید بر تفضیل .

مزرعه

تاج آباد واقع در ملک آباد و متصل از سمت قبله به قادر آباد و صبا فتح آباد و شرقاً حسین آباد طافیه و مزرعه صباحی و غرباً عزیز آباد طافیه که یک دانگ هفت حبه از جمله شش‌دانگ و نیم یک دانگ و هفت حبه .

مزرعه

فتح آباد طافیه مشهور به ده قاضی واقع در سمت قلعه البسطاء سیرجان کهنه متصل از سمت قبله به تاج آباد و صبا مجرد غربی کریم الله طافیه و عزیز آباد یک‌دانگ و یک طسوج از جمله شش دانگ کامل ، یک دانگ و یک طسوج

مزرعه

کریم آباد طافیه واقعه ایضاً در سیرجان کهنه و شاه فیروز متصل از سمت جنوب به فتح آباد و عزیز آباد و صبار مجرد و غربی مقصود آباد پنج دانگ کامل از جمله شش‌دانگ .

مزرعه

منصور آباد طافیه واقع در سفلی مزرعه کریم آباد و علیای مزرعه تاج آباد و مزرعتین قادر آباد و عزیز آباد سه دانگ کامل از جمله شش‌دانگ .

مزرعه

هندیم واقعه در کهستان کران بانضمام سه باب بستان تمامی متصل به سیرجان و کهو و اسفند چهارده حبه کامل از جمله ششدانگ مع متعلقات شرعیه چهارده حبه

مزرعه

سروستان واقعه در کران کوهستان متصل به کوهو و عیش آباد و جرمجرد هفت حبه کامل از جمله ششدانگ و هفت حبه .

مزرعه

مزرعه سعید آباد واقعه در قوهستان کران متصل به ده سراج و صدرآباد و ده مرغی و ده زریان دو دانگ کامل از جمله ششدانگ دو دانگ .

مزرعه

ده مرغی واقعه در قوهستان کران متصل به ده سراج و مزرعه سعید آباد و صدر آباد و ده زریان سه انگ و دو حبه از جمله ششدانگ سه دانگ و دو حبه

مزرعه

ده نو واقعه در قوهستان کرانی متصل به سعادت آباد و قریه قاضی و دولت آباد از جمله شش دانگ به انضمام ششدانگ باغ کلاً و نیمدانک باغ کلاً

مزرعه

یحیی آباد واقعه در قوهستان کران متصل به قادر آباد و حسین آباد و گورمه و حسن آباد از جمله ششدانگ سه دانگ کامل به انضمام اراضی و اشجار و اراضی ملک بخشی بقدر الحصه سه دانگ .

مزرعه

حسین آباد جدید [الاحداث] به شراکت عالی شانان، معلی مکان، آقا اسماعیل ولد مرحمت شان شاه حسین خان واقعه در جلگه زید آباد متصل به قاسم آباد و مهدی آباد و طیان سه دانگ کامل از جمله ششدانگ، سه دانگ.

مزرعه

عیش آباد واقعه در بلورد مورثی والده متصل بر سیرجان از جمله ششدانگ و دو دانگ کامل، مع اراضی و باغ منهدمه، تماماً دو دانگ مع باغ .

مزرعه هفده چنار واقعه در کوهستان پاریز متصل بر ده نو از جمله ششدانگ، یکدانک کامل مع اصله گردو و سایر اشجار یکدانگ مع اصله گردو و اشجار باقی .

مزرعه

همه به کزرو واقعه درمفوهیش فی جبل پاریز از جمله ششدانگ پنج حبه و دو دانگ حبه واز کزرو و بقدر الحصه بانضمام بیکنند و اصله گردو و سایر اشجار.

مزرعه

ایضاً فتح آباد ابتیاعی عالیشان، سیادت بنیان، سید عبدالکریم خلف مرحمتشان حاج سید ابراهیم تاجر یزدی از جمله ششدانگ کامل یکدانگ و سه طسوج مع متعلقات و منضامات یک دانگ و سه طسوج و.

مزرعه

حسین آباد واقعه در کران به موجب وقف نامچه علاحده مطابق شروط مسطوره در این وقف نامچه بلازیاده نقیضه ششدانگ کامل که عباره از یک رشته قنات بوده باشد

مزرعه

کوشک زر و مزرعه جرمجرد، ایضا موقوفه به شروط مزبوره مع ششدانگ کامل طاحونه علیا و سه دانگ طاحونه سفلی و سایر طواحین مختصه بقدر الحصه ششدانگ نیم کامل مع متعلقات شرعیه و منضامات عرفیه ، ششدانگ و نیم دانگ کامل .

گلاً با توابع شرعیه و جمعها و جمعیها بالواحق ملیه اراضی و صحاری و جداول و مجاری و ابار و آثار و آنهار، قنی، تلال و وهاد و اشجار و حیّز و حریم و ممر و مدخل و مرفق و عیار و غامرو دهکده و بنگاه دایر و بایر و غیر ذالک مما یتعلق به هنّ پسندالیهن عن کرام لم یذکر و سُمی ام لا وقفی پیوسته بخلود و دوام و حبسی گسسته از انقطاع وانصرام که قطعاً خلل بیع و شری و معاوضه و معاطاه در ارکان و وثیق البنایانش راه نیابد و اصلاً و ضمت [شانه] رهن و صدق و هبه و مهابه‌ا در بنیان منبع ارکانش رخنه ننماید، به میراث نبرند. دو مطلقاً مطلق تملیک و تملک در آن جایز ندارند؛ و مجماً از جمله وجوه منافیه وقف محفوظ و محروس و به محافظت و رعایت شرایط و ضوابط مقرون و مانوس دانند و به اهل حبله و خدعه و تزویر و مردمان مفسد شیر و بالجمله با ظلم و عدوان و اصحاب جور و طغیان علی الخصوص عمال دیوان اجاره ندهند و هرگاه صلاح در دادن اجاره باشد بتصدیق و صواب دید اهل دید به کسان معتبر تا مدت سه سال اجاره می‌توانند داد، مشروط بر آنکه مستاجر موصوف با اجاره غیر نتواند داد، مگر باذن متولی و تا اجاره اولی مقتضی نشود، به اجاره موخره داده نشود. مگر به جهت مصلحت و منفعت امر واقف و امر تولیت و شغل نظارت و تمشیت بر وفق وثیق املاک موقوفه را محول و مرجوع و مفوض و موکول نمودند.

اولاً بنفس نفیس خویش که انشاءالله هر ساله علی سبیل استمرار بعد، از وضع ما وضع از اخراج زکوة و وجوهات و عوارضات رسمی دیوانی و اخراجات ملی، مبلغ پنج تومان فضی تبریزی وجه نقد رایج معامله زمان، صرف تعذبه داری و سوگواری و ماتمداری و سفره حضرت سید الشهداء و امام السعداء نور حدیقه رسول و نور حدیقه بتول. سرکرده سر کردگان مضمار، جهاد سر سرداران میدان اطاعت و انقیاد، نهال مقطوع جویبار حیات تشنه کام ممنوع از فرات، گوهر به

خون غلطان دریای جور جفا، لاله پژمرده صحرای کرب و بلا، خورشید آسمان و زمین نور مشرقین، پرورده رسول خدا حسین نمایند.

و ما بقى منافع را نصف کل متولى بحق التوليه متصرف و نصف ديگر را صرف مدد معاش و مخارج و محارج اولاد امجاد خود نمایند؛ و بعد از انتقال ایشان به سرای جاويدان مفوض است امر توليت به ولد ارجمند و دوحه قلب مستند واقف و هر عالیشان معلی مکان نتیجه الاعيان ذی الطبع السليم آقا محمد ابراهيم بنظاره خلف برومند ديگر ایشان عالیشان رفيع بنیان سلاله الاعاظم و الرکان الشباب الجلی آقا عوضقلی که انشا الله هر ساله بعد از وضع موضوعات مذکوره بنهج محرره و مبلغ پنج تومان صرف سفره متولى و ناظر هر یک عشری حق الجعاله و التوليه بردارند و ما بقى منافع را فيما بين خود و ساير اولاد ذکور واقف قسمت نمایند و واقف موفق مقرر نمود که متولى از منافع املاک موقوفه هر ساله مقدار یک هزار من گندم بر وزن تبريز به همشیره خود و هی علیاشان خدرات نشان مسماء نساء خانم بدهند و بر ساير اولاد اناث باقی که از صلب واقف بوده باشند هر یک را مادام الحیوة مقدار پانصد من بدهد و اگر یکی از سنوات آفات به محصولات املاک موقوفه برسد بالنسبه بمنافع معینه هر سال متولى تنزيل کند از رسد و حصه و بعد از ایشان مرجوع است امر توليت به کبر و اسن اولاد ایشان اباعن کان بدون نظاره ذکوراً دون الاناث و در صورت انقراض کل اولاد ذکور و ذکور اولاد ذکور ولن ينقرض انشالله محول است امر توليت بسوی ذکور اولاد اوناث و ذکور ذکور اولاد اناث ماتوالد او شاملوا بطنا بعد بطن و در صورت انقراض کل اولاد ذکور و اناث و لن ينقرضوا محول است امر توليت به سوی اولاد اناث و اناث ما توالدوا تناملوا نسلاً اثر نسل و در صورت عجز طایفه در امر توليت موقوفه مزبوره امینی را وکیل نمایند که متوجه رتق و فتق و نظم و نسق شود و در مراتب مذکوره اخيره توليت اناثيه بايد متولى عشری حق التوليه بردارد به نهج مقرر سابقه بعد از وضع موضوعات مذکوره و ما تقى منافع را فيما بين اولادی که در طبقه با او مساوی هستند بالسويه تقسیم نماید و در تمام مراتب مذکوره مزبوره اقرب منع ابعده ننمایند به این طریق که هریک از مرتزقین موقوفه اعم از طبقه اولاد ذکور ام اناثيه وفات نمایند و از او اولادی در مرتبه خود مختلف باشد حصه و رسد متوفی را به اولاد مثليه اش بدهند که محروم از سهم مرحوم نشوند و در صورت انقطاع کل اولاد ذکور و اناث و اولاد ایشان و لن ينقطوا مفوض است امر توليت به سوی اکبر اقرب اقارب و ارث شرعيه ذکوریه واقف موفق و در صورت انقراض کل اقارب محول است توليت بسوی اعلم علمای ربانيه بلديه کرمان ، که هر ساله انشالله این دو متولى مذکوره از اقارب علمای ربانيه در حالت مفوضه بعد از وضع موضوعات موضعه مقرر و مبلغ پنج تومان اخراجات سفره تعزیه متولى عشری حق التوليه بردارد و باقی منافع و مداخل عایدی را سه قسمت نماید یک قسمت را صرف سفره تعزیه سيد الشهداء و ام السعید حضرت ابی عبدالله الحسین علیه السلام و حضرت ثامن ضامن علی ابن موسی الرضا علیه التحیه و الثناء نماید در اوان تعزیه در هر تعذیه خانه که مصلحت متولى باشد ماذون است و یک قسمت در مبرآت و قربات از صوم و صلوة و تلاوة کلام الله حمید مجید در ماه مبارک رمضان و اطعام و افطار در لیالی متبرکه ماه مبارک رجب و شعبان و غیره و یک قسمت در استیجار زیارت عتبات عالیات و مشهد مقدس علی سالک الاف التحیات و حج میقات صرف نماید. و در هیچ مرتبه از مراتب مذکوره متولى خود داری نماید و از حساب شدید الانتقام و محاسبه یوم يقوم الحساب و القیام محترز و مجتنب و خائف باشد الی ان یرث الله الارض و من علیها و هو خیر الوارثین و واقف موفق تخلیه ید تملک و مالکیت طلق خود از املاک موقوفه نمود بتصرف وقف داد و بعد به

عنوان تولیت متصرف شد تقبل الله تعالى منهخ بفضلہ و کرمہ و جعلہ من الشاکرین بنعمہ و فعلی مقرر فی هذه الصحیفه الا نیقہ حسبما زیرو حررّ فی تلك الصفحیه الرشیقہ کہ سطورش جاری مجرای جنات التجری من تحتها الانہار و هر کلمه اش طلائیست دست افشان کہ مشاطہ ذهن سریع عروسان مدعی را به آن زینت فرموده و هر زی سعادتی کہ در اجراء و امضای این وقفیہ کوشد موفق بتوفیقات الہی باشد و هر بی دینی کہ در ابطال و امہالش کوشد و دین گران بہا را بہ حطام باطل دنیا فروشد در دنیا ملعون خلایق و در عقبی ملعون نزد خالق باشد.

فمن بدلہ بعد ما سمعہ فانماء اثمہ علی الذین یبدلہ انه هو السميع العليم و کان ذالک فی سیف شهر ذیحجۃ الحرام
۱۲۴۵

سجلات

شہدی فیہ اول عبد حاجی اسماعیل شیرازی از قول عالی شاعن آقا مرتضی قلی ولد مرحوم محمد رضا خان شنیدم کہ املاک مزبور را در عین صحت و تند درستی وقف شرعی بموجب وقف نامچہ نمود و در تصرف وقف داد سجلہ عبدہ حاجی اسماعیل.

اصل کلامہ مطابق اصلہ فی لیل شهر ذی القعدہ ۱۳۲۶ و اللہ خیر علی الموسوی.

طبق مع اصلہ مع من موضع الجامع.مہر: الراجی محمد جعفر ابن الرضا

السواد مطابق لاصل فی السنہ ۲۶ شهر ذی القعدہ ۱۳۲۶ {مہر} نامعلوم

بسمہ اللہ تعالی و شانہ طابقت هذا مع اصلہ الممہور فتطابقاً حرفاً بحروف کما فی هذه الورقہ قد فی لیل سنہ ۲۵ ذی القعدہ ۱۳۲۶.مہر: لسان العلماء.

واصلہ کلماتہ و مطابق الاصل و رواق. مہر: علی ابن عباس موسوی.

اصلہ طباق و رواق: مہر: بسمہ تعالی احمد ابن زین العابدین.

المتوکل علی اللہ عبدہ عند اللہ. مہر: عبد الراجی محمد تقی

یا علی ابن ابیطالب ،سواد مطابق اصل است .مہر: الحق مع علی و علی مع الحق {مہر} علی ابن عبدالحسین.

سجلہ:

الہم صلّ اللہ محمد و الہ محمد

سجلہ:

مورد مطابق اصل است {مہر} نظام السادات

سجلہ:

عبده الراجی محمد تقی

سجعله:

یا علی ابن ابیطالب

سجعله:

حسین منی و انا من حسینی

سجعله:

ابن حسین اسماعیل

سجعله:

عبده محمد علی

سجعله:

یا امام حسین

سجعله:

المتوکل علی اکبر عبده علی الله

و غیره

نتیجه

فرهنگ وقف در تاریخ ایران پیشینه هزاران ساله دارد، موقوفه کران سیرجان یکی از موقوفات مهم دوران فتحعلی شاه

قاجار در کرمان است، اگرچه به خاطر تغییر شرایط زندگی زراعت به معنای سنتی دگرگون شده است، ولی بازخوانی و

انتشار وقف‌نامه‌های قدیمی برای آشنایی نسل جدید از سازمان موقوفه و وقف نامه نویسی بسیار مهم است، از این رو

انتشار وقف‌نامه‌های چون کران فرصت مناسبی برای آشنایی پژوهشگران تاریخ محلی از و تحولات سیاسی -

اجتماعی در سیرجان کرمان در دروه قاجاریه فراهم می‌آورد .

بی نوشت:

- ^۱ دکتر احمد جمراسی، کارشناس مرکز اسناد آستانه مقدسه، ahmad.jamrasi@gmail.com.
- ^۲ دریایی، تورج، شاهنشاهی ساسانی، برگردان مرتضی ثاقب فر، نشر ققنوس، چاپ اول ۱۳۸۳، ص ۸۷.
- ^۳ کوپائی، سعید حسین، ادبیات وقف نامه ها شیعی از عهد تیوری تا دوره معاصر، قم، نشر مجمع ذخایر اسلامی، ۱۳۹۲، ص ۱۸.
- ^۴ بی نام، بی تا، میراث فرهنگی سیرجان seeirjan.ir.
- ^۵ ستوده نیا کرانی، فتحعلی، کران در گذر زمان، نسیم امید، شماره ۱۰۱، ۱۳۹۶/۳/۲.
- ^۶ بی نام، کران دژی در مقابل خان قاجار، پیام ما، چهارشنبه ۹ تیر ۱۳۹۵، شماره ۶۶۱، ص ۱.
- ^۷ ستوده نیا کرانی، فتحعلی، فرهنگی تاریخی کران، karan@gamil.com، ۲۰، ۱۳۹۶/۰۸/۲۰.
- ^۸ قران کریم، سوره شوری، آیه ۴۹.
- ^۹ قران کریم، سوره یس، آیه ۸۳.
- ^{۱۰} رازی، محمد ابن عمر، تفسیر کبیر، ص ۵۲۵.
- ^{۱۱} قران کریم، سوره شورای، آیه ۲۳.
- ^{۱۲} ترمذی محمد ابن عیسی، جلد ۲، ص ۲۲۱.
- ^{۱۳} قران کریم، یس، آیه ۳۶.